ÜHETEISTKÜMNES PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2026
Rm 11:17–24 (Jr 6:16–19; Lk 4:23–30)

17 Kui nüüd okstest mõned on ära murtud, sina aga kui metsõlipuu oled nende asemele poogitud ja saad osa õige õlipuu mahlakast juurest,

18 siis ära hoople okste ees. Ja kui sa hoopled, siis pea meeles, et sina ei kanna juurt, vaid juur kannab sind.

19 Sina ehk ütled nüüd: «Oksad on ära murtud, et mind asemele pookida.»

20 Õige küll! Nemad on ära murtud uskmatuse pärast, sina püsid aga usu läbi. Ära mõtle kõrgilt, vaid karda,

21 sest kui Jumal ei säästnud loomulikke oksi, ega Ta siis sindki säästa!

22 Vaata siis Jumala heldust ja karmust: karmust küll nende vastu, kes on langenud, heldust aga sinu vastu, kui sa jääd heldusesse, muidu raiutakse sindki maha.

23 Aga ka nemad, kui nad ei jää uskmatusse, poogitakse puu külge, sest Jumal suudab nad jälle külge pookida.

24 Sest kui sina, loomu poolest metsõlipuu oks, oled sealt ära raiutud ja loomuvastaselt poogitud väärisõlipuu külge – kui palju enam neid, loomu poolest sinna kuuluvaid, poogitakse omaenese õlipuu külge!

> Kui aga mõned okstest on ära murtud, sina aga, olles metsõlipuu, oled nende sekka poogitud ja saanud õlipuu rammusa juure osaliseks, ära hoople okste ees. Kui aga hoopled – ei kanna sina juurt, vaid juur sind! Sa ütled nüüd: «Oksad on ära murtud, et mind sisse pookida.» Ilus! Nad on ära murtud uskmatuse tõttu, sina aga oled jäänud püsima usu tõttu – ära mõtle üleolevalt, vaid karda, sest kui Jumal ei säästnud loomulikke oksi, ei Ta säästa sindki. Vaata nüüd Jumala heldust ja lõikavat karmust, karmust langenute vastu, Jumala heldust aga sinu vastu, kui jääd heldusesse – muidu raiutakse ka sind ära. Nemadki aga, kui nad ei jätka uskmatuses, poogitakse sisse – Jumal on ju vägev neid taas sisse pookima. Sest kui sind on ära raiutud loomu poolest metsõlipuust ja loomuvastaselt poogitud väärisõlipuusse, kui palju enam neid, loomulikke, poogitakse omaenda õlipuusse!

Sissejuhatus

Apostel Pauluse Kiri roomlastele on kirjutatud[1] ilmselt aastal 56 (või selle paiku) Kreekas, tõenäoliselt Korintoses, mis oli Pauluse Kreeka-misjoni keskuseks. Tegemist oli apostli kolmanda misjonireisiga, mille käigus ta kogus muuhulgas annetusi Jeruusalemma koguduse tarvis (vt nt Rm 15:25jj). Pauluse plaan oli pärast annetuste kohaletoimetamist reisida Hispaaniasse, külastades teel ka Roomat (Rm 15:24.28).

---

[1] Rooma kirja kirjapanijaks polnud mitte Paulus ise, vaid Tertius, kellele Paulus selle dikteeris (Rm 16:22).

Kiri roomlastele näitab, et kristlus oli selle kirjutamise ajaks juba Rooma jõudnud – millal, selle kohta andmed puuduvad, kuna kõnealune kiri ongi varaseim säilinud tunnistus kristliku koguduse olemasolust Roomas.

Traditsiooniliselt nähakse Rooma kirjas Pauluse õpetuse või kuulutuse kokkuvõtlikku esitlust, end seejuures tuleb märkida, et tegemist ei ole kõikehõlmava ülevaatega, kuna mitmed teistes kirjades käsitletud olulised teemad puuduvad kas täielikult või on antud edasi väga lühidalt. Paulus kirjutab roomlastele nii enda kui oma kirja esmaste adressaatide seisukohalt olulisimast.

Talle endale oli tähtis tutvustada Rooma kristlastele iseennast ja oma õpetust ning valmistada ette pinnast edasisele kuulutustööle. Paulus isegi otsekui vabandab Rooma kristlaste ees, ja seda kahel põhjusel: esiteks seetõttu, et ta ei ole juba varem nende juurde jõudnud, ei isiklikult ega kirjasõna kaudu (Rm 1:9–15), teiseks aga seetõttu, et neile kirjutamine ja plaanitav nende juurde tulemine näib olevat vastuolus tema põhimõttega «mitte kuulutada evangeeliumi seal, kus Kristust juba on nimetatud», et mitte ehitada «teiste poolt pandud alusele» (Rm 15:20).

Paulus ei taha näida pealetükkivana, pigem kutsub ta üles üksteise vastastikusele usus kinnitamisele: «Ma ju igatsen teid näha, et ma võiksin teile jagada mõnda vaimulikku andi teie kinnituseks, see aga tähendab: teie keskel leida üheskoos julgustust mõlemapoolse usu, teie ja minu oma varal.» (Rm 1:11j)

Kiri näitab, et apostlile olid teada ka Rooma koguduse probleemid, võib-olla isegi teatav lõhestatus, tõenäoliselt juutidest ja endistest paganatest kristlaste vahel. Seepärast näitab ta juba kirja alguses, et Jumala ees ei ole süüdi mitte ainult paganad, vaid ka juudid – isegi rohkem kui esimesed, kuna neile on antud Seadus ja nad on õppinud tundma Jumala tahtmist, ent siiski selle vastu eksinud. Vastukaaluks kutsub Paulus endistest paganatest kristlasi arvestama juutidega, kellele võib saada komistuskiviks endiste paganate suhteline vabameelsus mõningate kommete või kvaasireligioossete tavade puhul (vt Rm 14 arutelu söömise üle).

Kirja keskosa moodustavad kolm peatükki (Rm 9–11) käsitlevad põhjalikult Iisraeli ja kristliku koguduse vahekorda, kusjuures siin tuleb teravalt esile valu, millega Paulus vaatab oma rahvus- ja endiste usukaaslaste peale: «Ma räägin tõtt Kristuses, ma ei valeta, minu kaastunnistaja on mu südametunnistus Pühas Vaimus, et mul on suur kurbus ja südamel lakkamatu valu, sest ma sooviksin pigem ise olla neetud ja Kristusest lahutatud oma vendade heaks, kes on mu veresugulased, kes on iisraellased, kelle päralt on lapseõigus ja kirkus ja lepingud ja seadustik ja jumalateenistus ja tõotused, kelle päralt on esiisad ja kelle seast Kristus on ihu poolest.» (Rm 9:1–5)

Pauluse vastus küsimusele, miks Iisrael on Kristuse tagasi lükanud ja kas Jumal on seepärast oma rahva hüljanud, on, et selle kõige tõelist põhjust teab üksnes Jumal, kelle nõuandjaks inimene ei peaks kippuma, ent selleski on varjul rõõmusõnum, kuna see

annab paganaile võimaluse kuulda evangeeliumi ja saada päästetud, ning küllap Jumal kord pöörab taas ka Iisraeli südame ja saatuse.

Rooma kirja ülesehitus on üldjoontes järgmine:

1:1–17	sissejuhatus, tervitus, Kristuse evangeeliumi sõnastamine kirja peateemana;
1:18–2:20	Jumala õigus ja inimeste süü;
2:21–7:25	õigeksmõistmine usu läbi, lunastus ja lepitus Kristuses;
8:1–39	elu Kristuses ja Tema Vaimus;
9:1–11:36	Iisrael ja paganad;
12:1–15:13	lunastatute uus elu Kristuses;
15:14–16:27	kokkuvõte, lõpusõnad, tervitused, lõpuülistus.

Kiri roomlastele ei ole Pauluse esimene kiri, kuid on oma kaalukuse tõttu paigutatud tema kirjade hulgas alati esimesele kohale. Rooma kirja keskse sõnumi võib võtta kokku sõnadega: «Sest Jumal on kõik inimesed kinni pannud sõnakuulmatuse alla, et kõikide peale halastada.» (Rm 11:32)

Keelelisi märkuseid

Saad osa – συγκοινωνός…ἐγένου – sõnasõnalt: «oled saanud osaliseks». Sõna συγκοινωνός koosneb kaasaütlevast eessõnast σύν ja sõnast κοινωνός – «kaaslane», «osaline».

Mahlakast – τῆς πιότητος – sõna πιότης tähendab «rasvane», ülekantult «rikkalik», «külluslik», «rammus», «priske».

Ära hoople – μὴ κατακαυχῶ – sõna κατακαυχάομαι tähendab sõnasõnalt «[kellegi või millegi üle] kiitlema/hooplema/võidutsevalt uhkeldama», ka «võidutsema», «triumfeerima», «võidurõõmu tundma».

Õige küll – καλῶς – sõnasõnalt: «ilus», võiks tõlkida ka: «hästi» või «hästi öeldud».

Uskmatuse pärast – τῇ ἀπιστίᾳ – sõna ἀπιστία – «uskmatus», ka «ustavusetus» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast πιστός – «ustav», «usaldusväärne», ka «usaldav» –, mis tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», ka «kuulda võtma/kuuletuma».

Usu läbi – τῇ πίστει – sõna πίστις tähendab «usk», «usaldus», «veendumus», ka «usaldusväärsus» (vt eelmist keelelist märkust).

Heldust – χρηστότητα – sõna χρηστότης[2] – «heldus», «leebus», «lahkus» – tuleneb verbist χράομαι – «laenama».

---

[2] Sellel sõnal on märkimisvääne kõlaline sarnasus sõnaga Χριστός – «Kristus», «Võitu», «Messias».

Karmust – ἀποτομίαν – sõna ἀποτομία tuleneb verbist ἀποτέμνω – «ära lõikama», «ära raiuma» ning tähistab järsku, teravat, lõikavat karmust või rangust.[3]

Suudab – δυνατὸς…ἐστιν – sõna δυνατός – «vägev», ka «võimeline», «võimalik» – tuleneb verbist δύναμαι – «võimeline olema», «suuteline olema», «[millekski piisavat] jõudu omama».[4]

Sisuline analüüs[5]

Rooma kirja keskosa, mis hõlmab peatükke 9–11, puudutab apostel Pauluse jaoks ehk kõige valusamat probleemi, mille ta sõnastab üheksanda peatüki alguses lausa ahastava hüüdena: «Ma räägin tõtt Kristuses, ma ei valeta, minu kaastunnistaja on mu südametunnistus Pühas Vaimus, et mul on suur kurbus ja südamel lakkamatu valu, sest ma sooviksin pigem ise olla neetud ja Kristusest lahutatud oma vendade heaks, kes on mu veresugulased, kes on iisraellased, kelle päralt on lapseõigus ja kirkus ja lepingud ja seadustik ja jumalateenistus ja tõotused, kelle päralt on esiisad ja kelle seast Kristus on ihu poolest. Jumal, kes on üle kõige, olgu kiidetud igavesti! Aamen.» (Rm 9:1–5)

Sarnaselt ütleb Paulus üheteistkümnendas peatükis, esmakordselt otsesõnu endistest paganatest kristlaste poole pöördudes: «Aga ma räägin teile, paganatele: Kuna ma olen paganate apostel, austan ma oma ametit – ehk ma saan kuidagi teha kiivaks neid, kelle veresugulane ma olen, ning mõned nende seast päästa.» (Rm 11:13j) Isegi paganaile evangeeliumi kuulutades on Paulusel pidevalt meeles tema oma rahvus- ja endised usukaaslased, juudid, kelle pöördumisele ta loodab paganaid usule tuues kaasa aidata.

Paulus otsib vastust küsimusele, kuidas saab olla nii, et tema oma rahvas – Jumala rahvas, Aabrahami järglased –, ei ole tundnud ära ega võtnud vastu neile esiisade kaudu tõotatud ja prohvetite poolt ette kuulutatud Jumala halastust ja armu, vaid on komistanud ja langenud ning oma südame kõvaks teinud, on kõigest sellest hoolimata, mis Jumal oli nende heaks teinud, Talle selja pööranud ja Tema vaenlasteks saanud.

Vastuse sellele valusale küsimusele leiame 11. peatüki teises pooles, kus Paulus sedastab eelnevat arutlust kokku võttes ja selles selgusele jõudes, et «Iisraelile on osaliselt tulnud paadumus, kuni paganatate täiskogus on sisse astunud, ja nõnda pääseb lõpuks kogu Iisrael» (Rm 11:25j).

---

[3] Võib-olla on taolise sõnavaliku taga Pauluse soov näitlikustada Jumala karmust pildiga okste ära raiumisest.

[4] Muuhulgas tulenevad siit ka lõhkeainet tähistav sõna «dünamiit» ja elektrigeneraatorit tähistav sõna «dünamo».

[5] Järgnevalt on osaliselt kasutatud Kolmainupüha esimese lugemisaasta Epistli (Rm 11:33–36) käsitlust.

Tegemist on Kristuses avalikuks saanud saladusega (müsteeriumiga – μυστήριον): Jumal tahab taolisel, inimesele esialgu mõistetamatuna tunduval viisil päästa kõik inimesed, «sest igaüks, kes hüüab appi Issanda nime, päästetakse» (Rm 10:13). Just seetõttu on Iisraeli osaline paadumus olnud mitte ainult paratamatu, vaid hädavajalik. Paulus arutleb: «Ma küsin siis: Kas nad on komistanud, et nad kukuksid? Mitte sugugi! Vaid nende väärsammu tõttu on paganatele osaks saanud pääste, et teha Iisraeli lapsi kiivaks.» (Rm 11:11)

Apostli loogika on siin lihtne – ja näiteks Apostlite tegude raamat näitab seda väga selgelt: kui [kogu] Iisrael oleks Kristuse evangeeliumi kohe vastu võtnud, siis ei oleks apostlid läinud paganate juurde; kuna aga juudid ei võtnud evangeeliumi vastu ning, veelgi enam, hakkasid kristlasi taga kiusama, neid nõnda üle maa laiali pillutades, levis sõnum Kristusest kiiresti kõikjale ja jõudis ka paganateni, keda Jumal tahtis samuti päästa ning kes on nüüd otsekui metsõlipuu oksad poogitud äralangenud juutide asemel Jumala väärisõlipuusse, milleks on tõeline Iisrael.

Paulus kõnetab endistest paganatest kristlasi väga isiklikult, tehes seda mitte ainult teie-, vaid ka sina-vormis. Esmalt nimetab apostel paganaile osaks saanud õnnistust, seejärel aga hoiatab neid väga tõsiselt: «Kui nüüd okstest mõned on ära murtud, sina aga kui metsõlipuu oled nende asemele poogitud ja saad osa õige õlipuu mahlakast juurest, siis ära hoople okste ees.» (Rm 11:17j)

Paganaile osaks saanud õnnistus on tõepoolest suur, kusjuures paradoksaalsel kombel näitab seda suurepäraselt ka Pauluse kasutatud võrdpildi teatav äraspidisus. Nimelt kui tavaliselt kasutatakse pookimist vana või viljatu puu vääristamiseks, siis Pauluse pildil on asi vastupidine: väärtusetu metsõlipuu oksad poogitakse väärisõlipuusse, et nad võiksid selle mahlast osa saades hakata vilja kandma. Väärisõlipuusse poogitud metsõlipuu okstel ei ole millegagi hoobelda, kuna nad ei lisa midagi puule, millesse nad on poogitud – vastupidi, puu on see, mis annab neile elu ja viljakandmise võime. Nemadki on selle rammusa juure osalised, mis kannab kogu puud: «Pea meeles, et sina ei kanna juurt, vaid juur kannab sind.» (Rm 11:18)

Kui kirja alguses näitas Paulus, et juutidel ei ole millegagi kiidelda paganate ees (Rm 2:17–29), siis nüüd vastustab ta endiste paganate hooplemist juutide ees, kuna mõlemad elavad ja saavad päästetud üksnes Jumala armust, sest Tema «halastab, kellele Ta halastab, ja heidab armu, kellele Ta heidab armu», ning nõnda «ei sõltu see inimeste tahtest ega pingutusest, vaid Jumalast, kes halastab» (vrd Rm 9:15j), sest «Jumal on kõik inimesed kinni pannud sõnakuulmatuse alla, et kõikide peale halastada» (Rm 11:32).

Juure all peab Paulus esiteks silmas Iisraeli esiisasid, eeskätt Aabrahami, kellele antud tõotusse polnud kaasatud mitte ainult Iisrael, vaid kõik maailma rahvad: «Ma teen sind suureks rahvaks ja õnnistan sind, ma teen su nime suureks, et sa oleksid õnnistuseks!

Siis ma õnnistan neid, kes sind õnnistavad, panen vande alla selle, kes sind neab, ja sinu nimel õnnistavad endid kõik suguvõsad maa peal!» (1Ms 12:2j) Sügavamale minnes on aga selge, et tegelikuks juureks on Kristus, kes on ka Jumala tõeline, haljas, ilus ja kauniviljaline õlipuu (vrd Jr 11:16), kellel «on otse õlipuu kaunidus ja Liibanoni lõhn» (Ho 14:7), nagu Ta on ka tõeline viinapuu (Jh 15:1) selle viinapuu asemel, mis heade kobarate asemel kandis kängunuid (Js 5:2).

Paulus teab, et «kui uudsevili on püha, siis on ka taigen püha, ja kui juur on püha, siis on ka oksad pühad» (Rm 11:16). Ühelt poolt on see julgustav kinnitus, et need, kellel on osa uudseviljast ning kes püsivad kindlalt juure küljes, on Jumala armu läbi õigeks mõistetud ja pühitsetud. Teisalt aga on tegemist sellesama hoiatava meeldetuletusega: ära hoople, sest kõik, mis sa oled, oled sa Jumala armust (vrd 1Kr 15:10).

Paulusele olid teada Rooma koguduses valitsenud pinged juutide ja endistest paganaist kristlaste vahel, ja ta ei üritanud neist mööda hiilida, vaid võttis need üsnagi teravalt vaatluse alla: «Sina ehk ütled nüüd: «Oksad on ära murtud, et mind asemele pookida.» Õige küll!» (Rm 11:19j) See näitab, et kuigi Rooma kristlaste hulgas oli juute, võis seal olla maad võtnud arvamus, nagu oleks Jumal juutidest kollektiivselt lahti telnud. Paulus kinnitab, et taoline arusaam on vale: nagu ta kõnetab paganaid mitte kollektiivselt, vaid isiklikult, lausa sina-vormis, nii ei ütle ta ka midagi kõigi juutide kohta tervikuna, vaid sedastab, et «okstest *mõned* on ära murtud» (Rm 11:17), ning näitab ka, miks: mitte sellepärast, et Jumal oleks nad hüljanud, vaid sellepärast, et need *mõned*[6] ise on hüljanud Jumala – nad on ära murtud «uskmatuse pärast» (Rm 11:20).

On tõsi, et Paulus ütleb järgnevalt, et Jumal oli see, kes «ei säästnud loomulikke oksi» (Rm 11:21), ent see ei tähenda, nagu tahaks Jumal kedagi hukatusse paisata – Jumal laseb igal inimesel tema usu või uskmatuse läbi enda üle ise kohut mõista: «Kes Temasse usub, selle üle ei mõisteta kohut, ja kes ei usu, selle üle on kohus juba mõistetud, sest ta ei ole uskunud Jumala ainusündinud Poja nimesse.» (Jh 3:18) Usk on eeskätt enese usaldamine Jumala armu hoolde, uskmatus aga on Jumala armust lahti ütlemine, enda asetamine Jumala helduse alt Tema karmuse alla.

Nii peavad ka endistest paganatest kristlased teadma, et nad võivad jääda püsima üksnes usu läbi, kui nad aga lähevad ülbeks ja panevad oma lootuse kas iseendale või sellele, et kuna nad on juba väärisõlipuusse poogitud, pole neil enam midagi karta, siis võib nende viimne osa osutuda samasuguseks nagu uskmatutel juutidel: «Kui Jumal ei säästnud loomulikke oksi, ega Ta siis sindki säästa!» (Rm 11:21)

> Konkordiavormel rõhutab usu põhjapanevat tähtsust mitte ainult Jumala armu juurde tulemisel ja sellest osa saamisel, vaid ka selles püsimisel:

---

[6] Sõna «mõned» ei ütle midagi selle kohta, kas neid on palju või vähe, kas tegemist on juutide enamuse või vähemusega.

> «Selleks, et õiguse ja õndsuse tõotus ei oleks meile mitte ainult nende vastuvõtmisel, vaid ka nende säilitamisel kindel ja püsiv, annab Paulus Roomlastele 5 usu hoolde nii ligipääsu armule kui ka selle, et me püsime armus ja «kiitleme oma lootusest Jumalalt saadavale kirkusele», see tähendab ta usaldab kõik – nii alguse, keskpaiga kui ka lõpu – üksnes usu hoolde. Samuti Roomlastele 11: «Nemad on ära murtud uskmatuse pärast, sina püsid aga usu läbi.»» (*Solida declaratio* IV)

Paulus toob esile Jumala helduse ja karmuse – esimene on hellitav ja leebe, teine lõikavalt terav ja valus. Jumala tahtmine on, et inimesed leiaksid Tema helduse ja selles püsiksid – sest väljaspool Jumala heldust ei olegi muud kui vaid lõikav karmus. Jumala helduses püsimine ei nõua inimeselt muud kui Tema juurde jäämist, Temasse uskumist, enda usaldamist Tema armu hoolde. See ei tohiks olla raske, aga paraku on, kuna inimesed «on oma arvamustega jooksnud tühja ning nende mõistmatu süda on jäänud pimedaks» (Rm 1:21). Kõik, nii juudid kui paganad, on patu võimu all (Rm 3:9), «kõik on pattu teinud ja ilma jäänud Jumala kirkusest ning mõistetakse õigeks Tema armust päris muidu, lunastuse kaudu, mis on Kristuses Jeesuses» (Rm 3:23j), Jumala arnusündinud Pojas, keda Jumal «ei säästnud, vaid loovutas Tema meie kõikide eest» (Rm 8:32).

Jumala karmus on Tema helduse tagakülg – samamoodi, nagu põrgutuli on mõnede kirikuisade kirjelduse kohaselt seesama Jumala armastuse tuli, mis on neile, kes vastavad Tema armastusele tänuliku usalduse ja siira lapseliku armastusega, imeliseks õnnistuseks, neile aga, kes Jumalat ei armasta, kirjeldamatuks piinaks. See, kes vahetab Jumala õndsakstegeva armu iseka ülbuse vastu, on iseendale hukatuseks: Kristus ei ole talle enam kalliks nurgakiviks, vaid kiviks, mis teeb selle, kelle peale ta langeb, pihuks ja põrmuks (vrd Lk 20:17j), sest Tema, kes tuli, et kõik inimesed Jumalaga lepitada, «on seatud languseks ja tõusuks paljudele Iisraelis ja tähiseks, mille vastu räägitakse, et tuleksid ilmsiks paljude südamete mõtted» (Lk 2:34j).

Nii toob Kristus Jumala helduse neile, kes Temasse usuvad ja Ta vastu võtavad, karmuse aga neile, kes Ta tagasi lükkavad. Siiski on Paulus kindel, et seni, kuni on veel aega, ei pruugi inimeste senised valikud olla ilmtingimata lõplikud: need, kes on praegu Jumala helduse all, et tohi minna enesekindlaks, et mitte saada taas maha raiutud, need aga, kes on õlipuu küljest ära raiutud, ei pea heitma meelt, sest Jumal tahab nendegi peale halastada ja on suuteline – kui nad peaksid pöörduma – neid taas sellesse õlipuusse pookima, millesse nad loomu poolest kuuluvad. Jumal kutsub praegugi samamoodi, nagu prohvet Jeremija päevil: «Pöörduge tagasi, taganenud lapsed, ma teen teid terveks teie taganemisest!» (Jr 3:22)

Paulus on kindel, et viimaks pääseb kogu Iisrael: «Siionist tuleb vabastaja, Tema kõrvaldab Jaakobist jumalakartmatuse.» (Rm 11:26) «Kogu Iisraeli» all ei pea Paulus aga silmas mitte üksnes juute (ega hoopiski mitte *kõiki* juute, kelle jaoks Jumalal oleks varuks justkui mingi lunastuse eritee), sest «ei ole ju need kõik, kes pärinevad Iisraelist,

veel Iisrael» (Rm 9:6), vaid «kogu Iisrael» on need, kes on Aabrahami lapsed tõotuse ja usu põhjal, s.t ka kõik paganad, kes on võtnud omaks usu Kristusesse.

Paulus ei ütle mitte, et lõpuks päästetakse kogu *endine* Iisrael, vaid tema sõnum on, et viimaks päästetakse kogu *tõeline* Iisrael, Jumala Iisrael. Õlipuu võrdpilti kasutades: pääseb terve õlipuu koos kõigi selle küljes püsivate okstega, mitte ainult loomulikega, vaid ka nendega, mis on hiljem metsõlipuust võetuna juurde poogitud. Oluline on, et Jumal ei ole oma õlipuud maha raiunud ega uuega asendanud, vaid Ta uuendab ja vääristab sedasama kord valitud õlipuud jätkuvalt, lisades sellesse üha uusi oksi. See, et mõned endistest okstest on ära raiutud, ei muuda midagi puu osas – Jumala püha õlipuu on ikka seesama ning Jumal tahab talle kinkida oma helduse ja õnnistuse täiuse.

Jutluseks

Nelipühale järgneva üheteistkümnenda pühapäeva teemaks on kirikukäsiraamatu järgi «Soosinguajad». Teema on pärit esimese lugemisaasta Evangeeliumist (Lk 19:41–48), milles Jeesus ütleb Jeruusalemma ees ootava hukatuse pärast nuttes, et ta «ei ole ära tundnud oma soosinguaega».[7] Kirikukäsiraamat mõtestab soosinguaega ajana, mis on antud meeleparanduseks: «Soosingu- ehk meeleparandusaja kohta kehtib sõna: Täna, kui teie Tema häält kuulete, ärge tehke oma südant kõvaks (Hb 3:15).»

Teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Jr 6:16–19) on prohvet Jeremija üleskutse Jumala rahvale vaadata omaenda ajaloole ning püüda leida sealt juhatust selle kohta, milline tee on hea, nii et seda mööda käies võib leida hingerahu. Paraku peab Issand tõdema, et Tema rahvas ei kuula, vaid põlgab Teda ja Tema Seadust ning saab seetõttu õnnetuse osaliseks.

Teise lugemisaasta Evangeeliumiks (Lk 4:23–30) on Jeesuse vastasseis Naatsareti rahvaga, kes ei ole valmis tunnustama Tema jumalikkust ega isegi Teda ennast kasvõi prohvetina – seepärast läheb Jeesus Naatsareti rahva juurest lihtsalt ära. Paraku on tagajärjeks see, et rahvas, kes pöörab selja Jumalale või Temast lausa lahti ütleb, jätab ennast ise ilma Jumala armust ja õnnistusest – lahkuvad Tema helduse alt ja leiavad end Tema karmuse alt.

Just selle eest hoiatab Epistel: mitte kellelgi pole põhjust enesekindluseks ega enda teisteks paremaks pidamiseks, olgu tegemist juutide või endiste paganatega, kuna kõiki, kes pääsevad, säästetakse Jumala kohtus vaid Tema armu varal. Selle armu ja

---

[7] Varasemates eestikeelsetes piiblitõlgetes on sõna ἐπισκοπή vastena kasutatud enamasti sõna «armukatsumisaeg», mis annab originaali tähenduse edasi märksa paremini kui «soosinguaeg». Tegemist on läbikatsumisega, mis võib olla – ja Jumala puhul kahtlemata on – armuline ja soosiv, ent on siiski läbikatsumine, mille käigus hinnatakse läbikatsutava väärilisust ja millel on saadud tulemusele vastavad tagajärjed.

jumaliku lunastustöö lahutamatuks osaks on olnud nii Iisraeli rahva valimine ja kutsumine kui see, et kui aeg täis sai, siis avati pääs Jumala riiki ka paganaile: «Jumal on kõik inimesed kinni pannud sõnakuulmatuse alla, et kõikide peale halastada.» (Rm 11:32)

Jumal ei kahetse oma armuande ja kutsumist ega võta neid tagasi: nagu juutide sõnakuulmatus avas evangeeliumile tee paganate juurde, nii aitab Jumal paganaile osaks saanud halastuse läbi ka juudid tagasi oma armu juurde. Kellelgi ei ole põhjust hoobelda – aga seni, kuni on veel aega, ei ole kellelgi põhjust ka lootusetult meelt heita, kuna Jumala arm on mõõtmatu ja karmuse asemel pakub Ta kõigile oma halastust ja heldust.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidena:

1. Me elame üksnes Jumala armust. Paulus võrdleb kristlast metsõlipuu oksaga, mis on poogitud väärisõlipuusse. Oks ei anna puule elu, vaid saab ise juurest kõik: jõu, mahlakuse ja viljakandmise võime. Nõnda ei ole meil põhjust oma usu, vagaduse ega kirikliku kuuluvuse üle hoobelda, sest kõik hea meis pärineb Kristuselt. Mitte meie ei kanna juurt, vaid juur kannab meid. Seepärast ei tee tõeline usk inimest mitte üleolevaks, vaid alandlikuks ja tänulikuks.
2. Me püsime Jumala armus üksnes usu läbi. Paulus ütleb, et mõned oksad on uskmatuse pärast ära murtud, meie aga püsime usu läbi. Seepärast manitseb Paulus: «Ära mõtle kõrgilt, vaid karda!» Usk ei ole enesekindel veendumus, et meiega ei saa enam midagi juhtuda, vaid pidev enda usaldamine Jumala armu hoolde. Jumala heldus annab patusele elu, andestuse ja võimaluse kanda head vilja, Jumala karmus saab aga nähtavaks siis, kui inimene lükkab Jumala helduse tagasi. Väljaspool Kristust ei ole oksal elu, sest kui ta on lahti rajutud juure küljest, siis ta kuivab ja sureb. Meil ei ole muud võimalust kui jääda usus Kristusesse, elada meeleparanduses nii, et me ei pane lootust mitte iseendale, vaid üksnes Jumala teenimatule armule.
3. Langenule jääb alati lootus. Paulus ei piirdu hoiatuse ja manitsusega, vaid tema tõeliseks eesmärgiks on kuulutada evangeeliumi, rõõmusõnumit Jumala päästvast armust Jeesuses Kristuses. Paulus teab, et Jumal suudab isegi õlipuu küljest ära raiutud oksad uuesti puusse pookida. Ka uskmatu võib hakata uskuma, isgi taganenu võib taas pöörduda ning ka kõige sügavamale langenud kristlane võib leida andestuse ja uue elu. Mitte keegi meist ei suuda ennast ise Jumala õlipuusse pookida, ent Jumal on vägev seda tegema ja tahab seda teha. Seepärast ei tohi me põlata neid, kes on usust kaugel või langenud, vaid peame igatsema nende pääsemist, nii nagu Paulus igatses oma rahvuskaaslaste pöördumist ja pääsemist ning oli valmis andma selle heaks kõik. Jeesuses Kristuses on meile kõigile avatud tee Jumala heldusesse – peaasi, et jääksime sellesse alandlikult ning loodaksime alati Tema halastusele.